

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 31¹,
31², 31³ STRAIPSNIAIS, SEPTINTUOJU¹ IR SEPTINTUOJU² SKIRSNIAIS ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-4988 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO
ĮSTATYMO NR. VIII-787 30¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-5039“ (TOLIAU – NUTARIMO PROJEKTAS)
(TAP NR. 20-2198(4); TAIS NR. 20-17772(6))**

2021-10-05 Nr. NV-2408

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija.

2. Projekto tikslas – pateikti Seimui Vyriausybės išvadą dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 31¹, 31², 31³ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymo projekto Nr. XIIP-4988 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 30¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-5039 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2).

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui Nr. 1, kuriuo siekiama sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą, išsamiai reglamentuojant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos nustatymo, paskirstymo ir atskaitomybės tvarką, tačiau pasiūlyti Seimui Įstatymo projektą Nr. 1 tobulinti atsižvelgiant į Nutarimo projekte pateiktus pasiūlymus.

Nutarimo projektu siūloma nepritarti Įstatymo projektui Nr. 2, kuriuo siūloma nustatyti, kad rinkliavą už atliekų tvarkymą reikėtų mokėti tik už tuos nekilnojamojo turto objektus, kuriems teikiama komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslauga (ir nereiktų mokėti už tuos objektus, kuriais nesinaudojama ir kuriuose atliekos nesusidaro), atsižvelgiant į Nutarimo projekte pateiktas priežastis.

Vyriausybės išvados Seimui pateikimas dėl Įstatymo projekto Nr. 1 vėluoja 37 savaites, o dėl Įstatymo projekto Nr. 2 – 17 savaitių.

3. Dabartinė situacija:

- komunalinių atliekų tvarkymo paslauga yra vienintelė viešoji paslauga, kurios kainodara nereguliuojama ir nevykdoma priežiūra, iki šiol neregamentuota ir pagrįsta tik sutartiniais santykiais atliekų deginimo kainodara. Atliekų tvarkymo įstatyme neregamentuoti kainų peržiūros ir pakeitimo pagrindai, nenustatyti sąnaudų atskyrimo principai užtikrinant kryžminio subsidijavimo prevenciją, t. y. užtikrinant, kad pajamos, gautos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, nebūtų skiriamos veiklai, nesusijusiai su komunalinių atliekų tvarkymu, nenumatytas sąnaudų auditas;
- 2019–2020 m. atskirose savivaldybėse vidutinės komunalinių atliekų tvarkymo išlaidos vienam atliekų turėtojų skiriasi 2,5–3,5 karto, būtinųjų su komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų dalis skiriasi beveik 6 kartus. Todėl net 40 proc. visų Aplinkos ministerijoje 2019–2020 m. gautų skundų buvo dėl vietinės rinkliavos dydžio apskaičiavimo savivaldybėse. Atkreiptinas dėmesys, kad skiriasi ir regioniniuose atliekų tvarkymo centruose tvirtinamas „vartų mokestis“.

4. Projekto esmė:

Įstatymo projektu Nr. 1 siūloma:

- Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą (toliau – Taryba) trejų metų reguliavimo laikotarpiui įgalinti tvirtinti regioninę kainą ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkančių energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinę ribą, prižiūrėti, kaip jos

taikomos. Taryba nustato regioninę kainą savivaldybėms, kurią sudaro regioninio atliekų tvarkymo centro reguliuojama kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis;

- **Taryba įgalioti vertinti komunalinių atliekų tvarkymo būtinąsias sąnaudas,** derinti regioninių atliekų tvarkymo centrų ir atliekų deginimo įrenginių valdytojų investicijas į komunalinių atliekų tvarkymą. Taip bus užtikrinamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos veikimas, nebus kuriama perteklinė infrastruktūra, į atliekų turėtojų mokamą regioninę kainą nebus įtrauktos nepagrįstos (perteklinės) infrastruktūros išlaikymo sąnaudos;
- savivaldybių taryboms paliekama pareiga, gavus Tarybos nustatytą regioninę kainą, pridėjus savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas (komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų paslaugų sąnaudas), **nustatyti naujus arba patvirtinti galiojančius rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius.** Įstatymo projektu **siūloma nustatyti regioninės kainodaros principus, skaičiavimo ir jos tvirtinimo tvarką,** kad nepaisant geografinės vietos būtų apskaičiuojami komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos tarifai pagal vienodus kriterijus, kad kaimiškose, mažiau gyventojų ir verslo subjektų turinčiose, labiau nutolusiose nuo atliekų tvarkymo įrenginių regiono savivaldybėse būtų taikoma vienoda regioninė kaina (užtikrinant solidarumo principą);
- Įgyvendinus Įstatymo projekto pakeitimus, Taryba nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainą, ji būtų nustatoma aiškiau, skaidriau ir visose to regiono savivaldybėse taikant vienodus principus.

Siūloma **iš esmės pritarti Įstatymo projektui,** tačiau pasiūlyti jį **tobulinti** atsižvelgiant į pateiktus pasiūlymus:

- Įstatymo projekto aiškinamojo rašto 4 punkte nurodyta, kad atsižvelgus į Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – Taryba) priskirtas funkcijas, reikalingus žmogiškuosius resursus ir planuojamas sąnaudas, optimalus reguliuojamos veiklos pajamų, kaip Tarybos finansavimo šaltinio, procento dydis galėtų būti 0,97. Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto atitinkamas nuostatas nurodant 0,97 procento dydį, o ne 1 procentą;
- Įstatymo projektą papildyti septintuoju² skirsniu „Išankstinė ginčų sprendimo ir skundų nagrinėjimo tvarka“ ir siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo ir aiškumo šiame skirsnyje siūlytina išskirti kada reguliuojama ikiteisminė ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka, kada – nagrinėjami skundai;
- Įstatymo projekte reglamentuota, kad skaičiuojant regioninę kainą įtraukiama komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų paslaugų (toliau – paslaugos) kaina. Paslaugų teikimas dažniausiai organizuojamas savivaldybės (išimtiniais atvejais – regiono) mastu. Paslaugos perkamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka skelbiant viešojo pirkimo konkursą arba sudarant vidaus sandorį ir paslaugos teikimą pavedant savivaldybės paskirtam komunalinių atliekų tvarkytojui. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo ir komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo (toliau – sistemos administravimas) funkcijas ne visada vykdo regioniniai atliekų tvarkymo centrai (tam tikrais atvejais sistemos administravimo funkcijas vykdo savivaldybės), kurių įkainių ir kainų reguliavimą siūloma pavesti Tarybai. Todėl siūlytina keisti Įstatymo projekte numatytą regioninės kainos nustatymo reglamentavimą: į regioninę kainą neįtraukti paslaugų kainos ir sistemos administravimo išlaidų; palikti savivaldybėms funkciją nustatyti paslaugų kainą ir sistemos administravimo išlaidas, kurias savivaldybės kaip atskiras dedamąsias pridėjusios prie regioninės kainos įskaičiuotų į vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą dydį;
- Pagal Įstatymo projekto aiškinamojo rašto 4 punktą Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 12 straipsnio pakeitimo tikslas – aiškiai nustatyti, kokias pavojingų atliekų tvarkymo veiklas vykdant privaloma gauti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją, kokias pavojingų atliekų tvarkymo veiklas vykdant pakanka turėti Įstatymo 6 straipsnyje nurodytą leidimą. Atsižvelgus į tai ir įvertinus, kad Įstatymo 6 straipsnyje nurodytą leidimą neprivaloma gauti vykdant ne tik atliekų surinkimo, bet ir vežimo veiklą, tikslintinos Įstatymo 12 straipsnio 1, 3–5 ir 8 dalys reglamentuojant, kad pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo tvarka turi būti taikoma pavojingas atliekas ketinančioms surinkti ir vežti įmonėms.
- Atsižvelgus į savivaldybėms teisės aktais pavestas funkcijas ir į tai, kad Atliekų tvarkymo įstatymu savivaldybės įgalios nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainą ir įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, siūlytina Įstatyme

Tarybai nepriskirti funkcijos, kai Taryba nustato regioninių kainų paskirstymo savivaldybėms kriterijus ir paskirsto regionines kainas savivaldybėms.

Nutarimo projektu **siūloma nepritari Įstatymo projektui Nr. 2**, siūloma nustatyti, kad rinkliavą už atliekų tvarkymą reikėtų mokėti tik už tuos nekilnojamojo turto objektus, kuriems teikiama komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslauga (ir nereiktų mokėti už tuos objektus, kuriais nesinaudojama ir kuriuose atliekos nesusidaro) dėl šių priežasčių:

- pateiktas pasiūlymas nesuderins su Vietos savivaldos 6 straipsnio 2 punkto ir 16 straipsnio 2 dalies 18 punkto nuostatomis, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnyje nurodytu komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros nustatymo solidarumo principu.
- siūlomas teisinis reguliavimas yra netikslingas. Projekto Nr. 2 tikslą iš dalies galima pasiekti kitomis jau egzistuojančiomis priemonėmis, pavyzdžiui, lengvatomis. Savivaldybės taryba turi konstitucinę teisę savo sprendimu patvirtintuose vietinės rinkliavos nuostatuose nustatyti vietinės rinkliavos lengvatas. Teisės aktai nenustato baigtinio galimų lengvatų sąrašo, tokių lengvatų taikymo tvarkos ir neriboja lengvatų dydžio. Savivaldybės gali nustatyti vietinės rinkliavos mokėjimo lengvatą, jei nekilnojamojo turto savininkas nesinaudoja nekilnojamuoju turtu.

5. Derinimas:

- Nutarimo projektas 2021-09-28 svarstytas tarpinstituciniame pasitarime, po kurio rengėjai įvertino pasitarime išsakytas pastabas ir patikslino Nutarimo projektą;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė patikslintam Nutarimo projektui pastabų ir pasiūlymų neturi.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – tiesiogiai neįgyvendina.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina Nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje). Siūlytina Tarybai Vyriausybės posėdyje pristatyti pagrindimą dėl reguliuojamos veiklos pajamų procentinio dydžio.

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja

Jurgita Gaižiūnienė

Jurgita Gaižiūnienė, tel. +37070663780, el. p.
jurgita.gaiziuniene@lr.lt